

İNTİHAR GİRİŞİMİ OLAN KADINLARIN DUYGULARINI AÇMA DAVRANIŞI*

E Arzu ORAL**

GİRİŞ

İntihar ve intihar girişimi psikoloji, sosyoloji, felsefe, din ve kriminoloji gibi değişik çalışma alanlarıyla bağlantılı olarak araştırılabilen konulardan biridir. Sağlık alanında çalışanların, özellikle de ruh sağlığı profesyonellerinin gerek değerlendirme, gerek müdahale ve gerekse önleme açısından özel ilgi alanıdır. İntihar girişiminin amacı ister tehdit ister gerçek bir ölüme isteği ya da dikkat çekmek olsun suregiden ilişkiler düzeni içinde iletişimde güçlük yaşandığı gözlenmektedir (Bergman, Brisman 1991). Farberow'un (1975) intihar girişimlerinde kişilerarası etmenler olarak ele aldığı tartışmalar, gerginlikler bu iletişim problemine birer örnektir. İletişim olayı bilgi, düşünce ve duygu aktarımını içerdiğine göre intihar girişimi konusunda psikolojik ya da sosyal pek çok değişkenin yanısıra kendi duygularını açma (emotional self-disclosure) davranışının araştırılması da önem kazanmaktadır.

Buradan hareketle, duygusal olarak kendini açma davranışı açısından, intihar girişimi olanlar ve intihar girişimi olmayan psikiyatrik hastalar ve intihar girişimi olmayan normal kadınlar arasında fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Ayrıca, intihar girişimli grup, psikolojik yardım isteyenler ve istemeyenler olarak iki alt gruba ayrılmıştır.

* Bu çalışma yazarın "İntihar Girişimi Olan Kadınların Duygularını Açma Davranışı ile Kaygı Durumları Arasındaki İlişki" adlı H Ü Sos Bil Enst Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans tezinin bir kısmının özettir.

** Uzm Psk A U Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi

miş ve bu iki grup arasında duygularını açma davranışı açısından fark olup-olmadığına bakılmıştır.

YÖNTEM

İntihar girişimi olan kadınlarda kendini açma davranışı araştırmanın temel konusu ve değişkeni oluşturulmuştur.

Çalışma grubu, A U Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde görüşmelere katılan intihar girişimi olan kadınlarla, S B Ankara Hastanesi acil servisine başvuran intihar girişimi olan kadınlar (İG) denek olarak kullanılmışlardır.

Çalışma grubu ile benzer özelliklere sahip 2 ayrı grup kullanılmıştır. İntihar girişimi olmayan kadın psikiyatrik hastalar (PG) ve psikiyatrik yardım almamış normal kadınlardan (NG) oluşan bu gruplar A U Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği ve fakültenin çalışanları ile yakınlarından seçilmiştir.

Çalışmada yer alan gruplar hakkında bilgi toplama formuyla elde edilen bilgiler tablo halinde özetlenmiştir (Bkz Tablo-1a, b, c, d).

Bilgi Toplama Araçları

Araştırma 2 tane bilgi toplama aracı kullanılmıştır.

1- Kişisel Bilgi Toplama Formu Yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, genel yaşam koşulları, sağlık durumu gibi değişkenler üzerinde durumu belirleme kullanılmak üzere araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Tablo 1a: Çalışmada Yer Alan Denek Gruplarının Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Denek Grubu Demografik özellikler	İntihar Girişimli Grup		Normal Grup		Psikiyatrik Grup	
	n	%	n	%	n	%
EĞİTİM						
Okur-yazar	3	9.09	-	-	1	3.03
İlkokul	8	24.24	5	15.15	6	18.18
Ortaokul	4	12.12	5	15.15	5	15.15
Lise	17	51.52	21	63.64	19	57.58
Yüksek	1	3.03	2	6.06	2	6.06
MEDENİ DURUM						
Bekar	4	42.43	15	45.46	17	51.52
Sözlü/Nişanlı	3	9.09	6	18.18	3	9.09
Evli	16	48.48	12	36.36	11	33.33
Boşanmış	-	-	-	-	2	6.06
Dul	-	-	-	-	-	-
YAŞAMA VE BARINMA DURUMU						
Aile ile	30	90.91	31	93.94	32	96.97
Akraba ile	2	6.06	1	3.03	1	3.03
Yalnız	-	-	1	3.03	-	-
Arkadaş ile	1	3.03	-	-	-	-
Yatılı okul veya yurttta	-	-	-	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-
AİLE BÜYÜKLÜĞÜ						
Çekirdek	23	69.69	30	90.91	25	75.76
Geniş	8	24.25	3	9.09	7	21.21
Parçalanmış	-	-	-	-	-	-
Ayrı	2	6.06	-	-	1	3.03
YAŞAM OLAYI						
Var	16	45.44	4	12.12	10	30.31
Yok	17	54.56	29	87.88	23	69.69
FİZİKSEL RAHATSIZLIK						
Var	3	9.09	2	6.06	6	18.18
Yok	30	90.91	31	93.94	27	81.82
GÜVEN İLİŞKİLERİ DOSTLUKLAR						
Var	9	27.27	33	100.00	22	66.67
Yok	24	72.73	-	-	11	33.33

Tablo 1b: Grupların Yaş Ortalama ve Standart Sapmaları

İntihar Girişimli Grup	Normal Grup	Psikiyatrik Hasta Grubu
$\bar{X}=21.27$ $S=6.31$	$\bar{X}=21.85$ $S=6.78$	$\bar{X}=22.58$ $S=5.77$

Tablo 1c: İntihar Girişimli Grupta Girişimi Tetikleyen Olaylar

Girişimi Tetikleyen Olay	n	%
-Eş ve/veya kayıvalide ile tartışma	15	45.46
-Anne, baba ve/veya kardeş ile tartışma	9	27.27
-Sözlü, nişanlı veya erkek arkadaşla tartışma	8	24.24
-Tecavuze uğrama	1	3.03

Tablo 1d: Psikiyatrik Grupta Tanı Dağılımı

Tanı Dağılımı	n	%
Anksiyete Reaksiyonu	11	33.33
Depresif Reaksiyon	11	33.33
Somatoform Ağrı Bozukluğu	6	18.18
Panik Bozukluk	3	9.09
Vaginismus	2	6.06

2-ESDS-Duygusal Olarak Kendini Açma Ölçeği (Emotional Self-Disclosure Scale) (Snell ve diğ. 1988): Sekiz ayrı alt başlıkta (depresyon, mutluluk, kıskançlık, kaygı, öfke, sakinlik, durgunluk, korku) toplam 40 maddeden oluşan bir ölçektir. Her duygu durumu 4 farklı hedef kişi üzerinde (erkek/kadın arkadaş, erkek/kadın terapist) 5'li Likert tipi ölçekle kendini açmaya istekliliğinin derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır. ESDS'in Türkiye koşullarına uyarlanması yazar tarafından yapılmıştır.

İŞLEM

Bilgi toplama araçları, çalışma grubundaki deneklere buldukları kurumda; karşılaştırma grubundaki deneklerden psikiyatrik hastalara tedavi oldukları kurumda, diğerlerine (normal deneklere) çalıştıkları kurum ya da yaşadıkları ev ortamında bireysel olarak uygulanmıştır. İntihar girişimi olan deneklere, tıbbi müdahaleleri bitip, işbirliği kurabilecek duruma gelmelerinden sonraki 2-8 saat içerisinde uygulama yapılmıştır.

Gruplararası karşılaştırmalarda bağımlı gruplar için t-testi; grup içi karşılaştırmalarda bağımlı gruplar için t-test kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Aşağıda tablo özetleri verilmiştir.

İntihar girişimi olan kadınların arkadaş, aile, kadın terapist ve erkek terapistte açılmaları karşılaştırıldığında erkek terapistte karşı kadın terapisti seçmeye eğilimleri olduğu görülmektedir. Bu da genel kadın erkek rolleri ve davranışlarında gözlenen eğilimlerle uygunluk göstermektedir. Kadınların kendini açma konusunda hemcinslerini tercih eder görünmeleri Snell ve arkadaşlarının (1988) bulgularıyla da tutarlılık göstermektedir.

Arkadaşa açılma ile erkek terapistte açılma arasında bulunan farkın ise kadın terapistle erkek te-

rapiste açılma arasında bulunan farkla benzerlik taşıdığı düşünülmektedir. Çünkü arkadaşına açılma kadın intihar girişimcileri için daha çok kız arkadaşına açılma anlamını taşıyor olabilir. Sonuç olarak cinsiyete bağlı bir seçim yapılmış olduğu düşünülebilir.

İ.G. ile N.G.'un farklı hedef kişilere açılmalarına ait puanları arasında farklılık olmamakla birlikte aileye açılma açısından yalnızca öfke duygusunda farklılık göstermeleri intiharda öfke duygusunun kendisine yönelmesi yorumunu destekler görünmektedir (Freud 1956; Menninger 1966). İ.G. ile P.G. ve N.G.'taki denekler arasında arkadaşına açılma konusunda hiçbir duygu durum için anlamlı farklılık olmaması grupların yaş ortalamalarının yakın olmasıyla da açıklanabilir (Bkz. Tablo-1b).

İ.G. ile N.G. arasında aileye farklı duyguların açılması konusunda dikkat çeken bir nokta da İ.G.'unun kıskançlık dışında tüm duyguları daha az açıyor olmasıdır. Kıskançlık duygusunun ise İ.G. ile N.G. arasında aileye açılma konusunda İ.G. yönünde açılma gözlenen tek duygu olması önemli gözlenmektedir. İ.G.'un N.G. ve P.G.'a göre ortalama olarak daha fazla açıldığı duygular arkadaş:depresyon, mutluluk, kaygı ve sakinlik; aileye: kıskançlık; kadın terapist: depresyon, mutluluk, sakinlik, durgunluk ve korku; erkek terapist: depresyon, mutluluk, kıskançlık, sakinlik ve korku duyguları olmuştur. Her ne kadar bu duyguların tümü, grupları ayırt edemese de diğer iki gruptan bir farklılık görülmektedir. İ.G.'nun N.G. ve P.G.'a göre ortalama olarak daha az açtığı duygular arkadaş, aile ve erkek terapist için öfke duygusu ile kadın terapistte kıskançlık duygusu olmuştur. Buradan hareketle, İ.G.'nun genel olarak öfke duygusunu açmada zorluğu olduğunu ifade etmek yanlış olmaz. Ayrıca, kadın terapistte diğerlerinden daha farklı olarak, öfke duygusunun açılması ancak buna karşılık kıskançlık duygusunun açılmasında daha az istekli olmaları da dikkat çekmektedir.

Bilgi toplama formunda saptanan özellikler açısından bakıldığında da aile yaşamında yer alan gerilimlerin İ.G. da N.G. ve P.G.'a oranla daha çoğunlukta olduğu görülmektedir. Niceliksel yoğunluk dışında gerilimlerin, özellikle savunma mekanizmalarının kullanımı, duygu, düşünce ifade ediş biçimi açısından araştırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Tablo 2: İntihar Girişimli Grup ile Normal Grup Karşılaştırılmaları.

Denek Grubu	I.G. (n=33)		N.G. (n=33)		t (s.d.=64)	
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss		
ESDS Alt Ölçeği	Depresyon	16.757	6.005	15.509	5.536	.596
	Mutluluk	20.000	5.939	19.606	4.444	.303
	Kıskançlık	13.818	5.001	14.454	5.124	-.486
	Kayıgı	16.757	6.067	16.030	4.921	.534
ARKADAŞ	Ölke	13.394	5.499	14.606	5.249	-.916
	Sakinlik	16.434	5.546	15.606	5.098	.646
	Durgunluk	13.121	4.839	14.787	4.241	-1.487
	Korku	16.000	5.662	16.787	5.140	.659
AİLE	Depresyon	14.091	5.669	16.424	4.861	-1.796
	Mutluluk	20.001	4.383	20.939	3.976	-.909
	Kıskançlık	19.788	5.140	15.212	4.973	1.492
	Kayıgı	15.909	5.329	17.727	4.543	-1.492
KADIN TERAPİST	Ölke	13.060	5.673	16.182	4.693	-2.435*
	Sakinlik	16.364	5.048	16.909	5.180	-.433
	Durgunluk	13.273	5.848	15.293	5.257	-1.476
	Korku	16.666	5.383	18.757	4.257	-1.750
ERKEK TERAPİST	Depresyon	17.485	5.894	14.909	5.653	1.811
	Mutluluk	18.757	5.761	14.878	6.479	2.571*
	Kıskançlık	10.695	5.758	13.909	5.817	-2.255*
	Kayıgı	17.333	5.435	15.000	5.635	1.712
ERKEK TERAPİST	Ölke	15.545	6.398	14.636	5.378	.621
	Sakinlik	16.909	5.428	12.697	5.423	3.155**
	Durgunluk	15.000	5.974	13.788	5.441	.862
	Korku	17.666	5.284	16.061	6.072	1.146
ERKEK TERAPİST	Depresyon	13.606	6.605	13.333	5.566	.182
	Mutluluk	15.878	6.945	13.818	6.502	1.254
	Kıskançlık	13.424	5.466	12.333	5.577	.803
	Kayıgı	14.303	6.157	13.939	5.673	.250
ERKEK TERAPİST	Ölke	12.788	5.946	13.939	5.499	-.816
	Sakinlik	14.394	6.214	11.303	5.519	2.136*
	Durgunluk	12.666	6.132	12.878	5.476	-.148
	Korku	14.273	6.563	14.969	6.182	.443

* p < .05

** p < .01

Tablo 3: İntihar Girişimli Grup ile Psikiyatrik Hasta Grubu Karşılaştırmaları

ESDS Alt Ölçeği		Denek Grubu		P.G. (n=33)		t (s.d.=64)
		İ.G. (n=33)		X	Ss	
ARKADAŞ	Depresyon	16.757	6.005	16.132	5.871	.427
	Mutluluk	20.000	5.989	19.485	5.842	.354
	Kıskançlık	13.848	5.001	13.576	5.056	.219
	Kaygı	16.757	6.067	16.273	6.201	.321
	Öfke	13.391	5.499	15.848	5.868	-1.759
	Sakinlik	16.454	5.546	16.121	5.759	.239
	Durgunluk	13.394	4.839	12.545	5.315	.419
	Korku	16.000	5.662	16.363	5.925	-.255
AİLE	Depresyon	14.091	5.669	14.061	5.640	.022
	Mutluluk	20.001	4.383	18.757	6.005	.962
	Kıskançlık	13.788	5.140	12.878	5.260	.711
	Kaygı	15.909	5.329	14.606	5.477	.979
	Öfke	13.060	5.673	13.848	5.652	.565
	Sakinlik	16.364	5.048	15.242	5.874	.832
	Durgunluk	13.273	5.848	11.121	4.702	1.647
	Korku	16.666	5.383	15.364	6.363	.897
KADIN TERAPİST	Depresyon	17.485	5.874	16.242	6.782	.796
	Mutluluk	18.757	5.761	14.576	6.910	2.670*
	Kıskançlık	10.695	5.758	15.242	6.042	-3.131**
	Kaygı	17.333	5.435	17.788	6.999	-.295
	Öfke	15.545	6.398	16.818	6.962	-.773
	Sakinlik	16.909	5.428	13.606	6.219	2.298*
	Durgunluk	15.000	5.974	14.424	6.495	.375
	Korku	17.666	5.284	17.212	6.932	.299
ERKEK TERAPİST	Depresyon	13.606	6.605	13.394	7.352	.123
	Mutluluk	15.878	6.845	12.757	7.219	1.802
	Kıskançlık	13.424	5.466	12.939	6.883	.317
	Kaygı	14.303	6.157	14.333	7.955	-.017
	Öfke	12.788	5.946	13.757	7.529	1.751
	Sakinlik	14.394	6.214	11.606	6.717	.592
	Durgunluk	12.666	6.132	11.727	6.733	.287
	Korku	14.273	6.563	13.757	7.941	

Tablo 4: İntihar Girişimi Olan Kadınlar Grubunun Farklı Hedef Kişilere Açılmaya Ait Ortalamalar Arası Fark ve Standart Sapmalar ile Manidarlık Testi Sonuçları.

Hedef Kişiler	\bar{D}	Ss	t(s d = 32)
Arkadaş/Aile	3 061	9 664	317
Arkadaş/Kadın Terapist	8 364	8 898	- 940
Arkadaş/Erkek Terapist	16 182	7 689	2 132*
Aile/Kadın Terapist	-11 425	6 891	-1 657
Aile/Erkek Terapist	13 121	9 785	1 341
Kadın Trp /Erkek Trp	24 545	7 527	3 261*

* p < 05

** p < 01

İntihar girişimi sonrası psikolojik yardım isteyenler ile istemeyenler yalnızca erkek terapistte açılma konusunda farklılaşmaktadırlar. Psikolojik yardım isteyenler yönünde gözlenen farklılık, profesyonel yardım arama sürecinde açılma davranışının hedef kişiye göre de değişebileceğini göstermektedir.

Çalışma genel olarak değerlendirildiğinde İ.G. ile P.G. kendini açma davranışı konusunda özellikle intihar girişimi açısından önemli bir duygu olarak ele alınan öfke duygusunun açılması konusunda benzer görülmektedir. İ.G. tanısı açısından daha önce tanı almamış olma ve belirgin psikopatoloji göstermiyor olma kriteri bu grubun P.G.'a benzeyen yönleri olmasına da olanak tanımış olabilir. Ay-

Tablo 5: İntihar Girişimi Sonrası Psikolojik Yardım İsteyen ve İstemeyen Deneklerin ESDS'de Farklı Hedef Kişilere Açılmaya Ait Ortalama ve Standart Sapmaları ile Manidarlık Testi Sonuçları.

Hedef Kişi	Denek Grubu	Psk Yard ıstı (n=18)	Psk Yard ıstın (n=15)	t (s d =31)
	Arkadaş	$\bar{X}=131 611$ Ss=36 232	$\bar{X}=128 733$ Ss=35 322	
Aile	$\bar{X}=123 555$ Ss=35 763	$\bar{X}=122 266$ Ss=36 550	099	
Kadın Terapist	$\bar{X}=141 333$ Ss=38 475	$\bar{X}=126 066$ Ss=42 376	1 051	
Erkek Terapist	$\bar{X}=124 833$ Ss=33 129	$\bar{X}=91 866$ Ss=47 853	2 261*	

rica P.G.'ta belirgin tanı gruplarının alınmayıp yalnızca şizo-afektif bozukluk ve psikoz tanılarının dışta bırakılarak tanı açısından çeşitlilik taşıyan bir grupla çalışmanın karıştırıcı etkisinden söz edilebilir. Bütün bunlar birlikte ele alındığında ise hem İ.G.'unun hem de P.G.'un yardıma ihtiyaçları olma bakımından benzeşiyor olmalarının da bu sonucu doğurduğu söylenebilir. Çünkü çalışmada kullanılan değerlendirme aracı genel bir bilgi verme dışında ayrıntılı yorum sağlamayacak bir araçtır. Buna ek olarak benzer bir çalışmanın erkek deneklerle yapılmasının ve karşılaştırılmasının önemli sonuçlar getirebileceği, duyguların açılması konusunda ölçüm araçlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Bergman B, Brismar B (1991) Suicide Attempts by Battered Wives Acta Psychiatrica Scandihavia (83), 380-384.

Cozby, PC (1973) Self-Disclosure A Literature Review Psychological Bulletin LXXIV, 2 73-91

Farberow NL et al (1975) Cultural History of Suicide in Different Cultures (Ed Norman L. Farberow) 11-16 Baltimore, University Park Press

Freud S (1956) Mourning and Melancholia Collected Papers Vol IV (Ed Jones Ernest) The International Psycho-analytical Library, No 10, London Hogart Press and The Institute of Psycho-Analysis

Garcia PA, Geisler JS (1988) Sex and Age/Grade Differences in Adolescent's Self-Disclosure Perceptual and Motor Skills 67 427-432

Hendrick SS (1981) Self-Disclosure and Marital Satisfaction Journal of Personality and Social Psychology XL 6, 1150-1159

Jourard SM (1971) *The Transparent Self*. Van Nostrand Reinhold Company.

Levinger G, Senn DJ (1967) Disclosure of Feelings in Marriage. *Merrill-Palmer Quarterly* 13; 237-249.

Menninger KA (1966) *Man Against Himself*. Harcourt Brace and World, New York.

Snell WE et al. (1988) Development of the Emotional Self-Disclosure Scale *Sex Roles* XVIII. Nos 1/2:59-73.

Snell WE ve Diğçerleri (1989) Men's and Women's Emotional Disclosures: The Impact of Disclosure Recipient, Culture and the Masculine Role. *Sex Roles*. XXI Nos 7/8:467-486.